

Становище на Национална мрежа за децата

относно Проект за изменение на Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата

Национална мрежа за децата е обединение на 144 граждански организации и съмишленици, работещи с и за деца и семейства в цялата страна. Насърчаването, защитата и спазването на правата на детето са част от ключовите принципи, които ни обединяват. Ние вярваме, че всички политики и практики, които засягат пряко или косвено децата, следва да се изготвят, прилагат и наблюдават, като се взема предвид принципът за висшия интерес на децата и с активното участие на самите деца.

Общи коментари

Национална мрежа за децата приветства принципното решение на Съвета за електронни медии за подлагане на обществено обсъждане на Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Считаме, че промяната в Закона за радиото и телевизията и създаването на тези критерии през 2011 година е ключова стъпка за гарантирането на спазването на детските права в и от медиите. През последните няколко години ние от Национална мрежа за децата нееднократно алармираме, от една страна, за конкретни случаи на нарушаване от страна на медии, включително национални такива, както на Критериите, така и на самия Закон за радиото и телевизията и Етичния кодекс на българските медии; и, от друга страна, за продължаващото нарушаване на задължението за подписването на ежегодно споразумение за спазването на тези Критерии по Закона за радиото и телевизията от страна на СЕМ, ДАЗД и доставчиците на медийни услуги.

В същото време, обаче, считаме, че предложеният на обществено обсъждане от Съвета за електронни медии Проект за изменение на Критериите за защита на децата **прави огромна крачка назад от гледна точка на гарантирането на детските права** в и от медиите, както и от гледна точка на спазването на изискването на Закона за радиото и телевизията за спазване на правата на децата и недопускане на участие на деца в предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата¹. **Промените, предложени в Проекта, не допринасят по никакъв начин за гарантирането на детското благосъстояние**, а напротив, предлагат предимно нееднозначни и некатегорични формулировки, отваряйки легална възможност за

¹ Чл. 17а от Закона за радиото и телевизията

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

участието на деца в предавания, които накърняват тяхното право на личен живот, достойнство, нанасят вреда върху тяхното развитие и/ или излъчването на предавания, които са с вредно и опасно съдържание за деца, включително и в неподходящо часovo време.

Като мотиви за създаването на Проекта за изменение на критериите са посочени необходимостта от осъвременяване на Критериите за оценка според динамично развиващата се медийна среда и съобразяването на нормите с реалностите, както и необходимостта от съвместна грижа, не само на институциите, но и на бизнеса, и родителите. В същото време, обаче, напомняме, че за шестте години на своето съществуване, изискването за сключване на споразумение за спазване на тези Критерии се открива като спазено на електронната страница на СЕМ единствено през 2011, 2012 и 2013 година. Не е известно да има анализ на случаите на нарушаване на Закона за радиото и телевизията и Критериите от страна на медийните доставчици, за които СЕМ се е самосезирал или е бил сезиран; само ние от Национална мрежа за децата сме подали над 10 сигнала за последните 6 години. Това навежда на мисълта за липса на цялостна оценка за актуалността и ефективността не толкова на самите Критерии, колкото на проследяването и контролирането на тяхното спазване.

Считаме, че посочените мотиви биха могли да бъдат резонни в случай, че се организира обсъждане и се търсят решения за по-доброто развитие и спазване на Критериите, които би трябвало да са стандарт за спазването на детските права, а не отварянето и обезсмислянето им с цел те да бъдат формално и административно спазени. Настояваме един Проект за изменение на Критериите да се съобрази, на първо място, с целта за по-доброто гарантиране на правата на децата в медиите; с направен анализ на честотата на нарушенията от страна на медийните доставчици по отделните критерии и взетите мерки и наложените санкции в следствие на констатираните нарушения; и не на последно място, той да бъде широко обсъден както с Държавната агенция за закрила на детето и Парламентарната комисия, ангажирана с медийните въпроси, така и с доставчиците на медийни услуги и гражданския сектор.

Напомняме, че ролята на Съвета за електронни медии трябва да бъде да задава норми и стандарти за медийно съдържание и да следи и изисква от медийните доставчици то да бъде спазено, както и че промени в нормативни и поднормативни актове, отнасящи се до човешките права, могат да бъдат правени единствено с цел разширяването им и допълването на нови начини за гарантирането на тяхното спазване и в никакъв случай не могат да ограничават или създават рискове за спазването на тези права.

Специфични коментари

1. Промени и изменения в Общите положения

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Считаме, че предложението за отпадане на изискването за съобразяване с правата на децата, уредени в Закона за закрила на детето и други нормативни актове и на задължението за недопускане на участие на деца в предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/ или социалното развитие на децата и за ръководство на принципите на чл.10 от Закона за радиото и телевизията, описани в Общите положения на документа, е неподходящо и го лишава от връзка с други нормативни документи от по-висок порядък.

Считаме, че допълнението **„Критериите за оценка на съдържание не се прилагат еднозначно спрямо различните елементи на програмното съдържание“** създава опасност от нееднозначно тълкуване и предлагаме то или да отпадне, или да бъде допълнително разяснено.

2. Отпадане на ключови изисквания, свързани с гарантирането на правата, благосъстоянието и безопасността на децата при участието им в предавания.

- Считаме, че предложеното отпадане на т. 1 – 3 от раздел II. **ПРИ УЧАСТИЕ НА ДЕЦА В ПРЕДАВАНИЯ, СЪЗДАВАНИ ОТ ДОСТАВЧИЦИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ, С ИЗКЛЮЧЕНИЕ НА КИНЕМАТОГРАФИЧНИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ, ФИЛМИ И СЕРИАЛИ**, а именно, изискването за спазване на правото на личен живот на детето, за неразгласяване на данни за детето без писмено съгласие на неговите родители или законни представители, или без писмено становище на органа за закрила при предприети мерки за закрила и без собственото съгласие на детето в случаите, в които то е навършило 14 години, създава съществени рискове за поява на случаи на нарушаване на личния живот и достойнство на деца, участници в предавания.
- Считаме за **абсолютно недопустима** промяната в т.37, която отменя универсалното задължение на доставчиците на медийни услуги за гарантиране на неприкосновеността на личния живот на деца, които са жертви на насилие или на семейни проблеми, като въвежда условие за допустимост на показване на деца, които са преживели насилие или са жертва на злоупотреба, стига събитието да представлява информационен повод и да е от съществен обществен интерес и децата да са показвани с филтри със замъгляване. Настояваме тази промяна да отпадне като фундаментално противоречаща си с принципите, които настоящите Критерии се стремят да опазят. Също така считаме, че мястото на тази точка е в раздел **УЧАСТИЕ НА ДЕЦА В ПРЕДАВАНИЯ, СЪЗДАВАНИ ОТ ДОСТАВЧИЦИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ**, тъй като се отнася именно до това, а не до децата като потребители на медийни услуги.
- Считаме, че няма достатъчно информация относно мотивите за отпадане на определението „здравословна“ що се отнася до създаване на среда за детето при участието му в предаване в т.7 от същия раздел.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

- Считаме, че отпадането на условието за неучастие на деца в предавания, които провокират неоправдано ограничаване на приема на храни, което може да доведе до негативно въздействие върху детето или да провокира появата на заболявания от т.23, създава рискове за здравето на участващите деца.
- Считаме, че отпадането на задължението за недопускане на създаване или предоставяне за разпространение на предавания в нарушение на принципите на чл.10 от ЗРТ и предавания, които са неблагоприятни и създават опасност за децата, описано в т.25, прекъсва връзката с нормативни документи от по-висш порядък и може да се възприеме като отпадане на това задължение за доставчиците на медийни услуги изобщо.

3. Промяна на изискванията относно излъчването на неподходящи за деца програми в определени часови пояси.

Относно въведените промени в т.26 от III. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА СЪДЪРЖАНИЕ, КОЕТО СЪЗДАВА ОПАСНОСТ ОТ УВРЕЖДАНЕ НА ФИЗИЧЕСКОТО, ПСИХИЧЕСКОТО, НРАВСТВЕНОТО И/ИЛИ СОЦИАЛНОТО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА, В КАЧЕСТВОТО ИМ НА ПОТРЕБИТЕЛИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ, които отменят изискването за излъчването на неподходящи за деца програми единствено в периода между 23.00 и 06.00, а вменияват изискването единствено за поставяне на аудио-визуален знак, ако са неподходящи за деца под 12-годишна възраст; и от друга страна, относно допълнените т. 26.2 – 4, които определят въвеждането на категория програми, подходящи за излъчване между 21 и 6 часа за деца под 14-годишна възраст, 22 и 6 часа за деца под 16-годишна възраст и 23 и 6 часа за деца под 18-годишна възраст, смятаме, че макар, че от една страна, това изглежда като опит за по-подробно описване на различните категории програми, спрямо това доколко те са подходящи за различните възрасти, на практика тези допълнения създават рискове, от една страна, от излъчването на неподходящи програми в по-ранен час, и, от друга, за възможността от излъчване на неподходящи програми по всяко време на денонощието. Смятаме, че тази точка има нужда от прецизиране в посока ограничаване на излъчването на предавания от определена категория в неподходящи часови пояси.

4. Промяна относно изискванията за представяне на хазартни игри

Считаме, че предложената промяна на текста, изискващ недопускане на представянето на хазартни игри като подходящо средство за лесно придобиване на пари, **„което може да подведе детската аудитория“**, с **„което е насочено към детската аудитория“**, на практика ограничава силно възможностите за контрол върху рекламите на хазартни игри от гледна точка на подвеждането на децата. Настояваме за момента текстът да остане без промяна.

НАЦИОНАЛНА МРЕЖА ЗА ДЕЦАТА

Допълнителни въпроси

Не на последно място, бихме искали да повдигнем и въпроса с начина, по който тези критерии са поставени на обществено обсъждане. Те са публикувани на страницата на Съвета за електронни медии на 23 март в специфична секция, като новината за тяхното публикуване датира **три седмици по-късно** – на 13 април, при краен срок за реакция 24 април. Считаме, че едно обществено обсъждане, което цели включването на всички заинтересовани лица по такъв ключов въпрос, трябва да бъде максимално широко обявено, включително и чрез организирането на обществена дискусия, която да вземе предвид мненията на всички заинтересовани страни.

Накрая, бихме искали също така да обърнем внимание върху необходимостта от създаване на план за въвличане на доставчиците на медийни услуги в изпълнението на задължението за подписване на ежегодно споразумение за спазването на Критериите, които, надяваме се, ако бъдат променени, то това ще бъде в посока на тяхното усъвършенстване с цел гарантиране на детското благосъстояние.

Национална мрежа за децата остава на разположение като коректен и предвидим партньор. Настояваме за обратна връзка по подаденото становище.

Национална мрежа за децата
20.04.2017